

BASIN FOTOĞRAFÇILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİNE BİR BAKIŞ

Arş.Gör. Tülay KARAHAN*

İnsan doğayı inceleyen, kaygıları ve gereksinimleri doğrultusunda üreten ve bu üretimi kendine özgü iletişim araçları ile varlığının bir kanıtı olarak her dönem değişim gösteren biçimlerde sunan bir canlıdır. Bu, toplumsal yapının öngördüğü iletişim biçimlerinin de gelişmesi demektir.

Örneğin matbaa bulunmadan önce halka iletilmesi gereken haberler, şehrin önemli noktalarında, ağız gazetesi diye tanımlanan çığırkanlar tarafından bağırarak bildirilirdi.

İlk gazete ise, Jules Caesar'ın emriyle senato zabıtlarını halka iletmek için "Acta senatus" adı ile çıkmış, daha sonra da bu gazete her türlü habere (spor, politika, savaş, yangın, vb.) yer vererek "Acta Diurna" adı ile Batı Roma'nın yıkılışına kadar devam etmiştir. Bu gazeteler elle yazılır, şehrin çeşitli yerlerine asılır, senato üyelerine ve önemli şahıslara dağıtılırdı.

1400'lerde ağaç kalıp yöntemiyle kağıtlara baskı yapılması, 1440 sonlarında tipografi tekniğinin geliştirilmesi ve Gutenberg'in matbaa baskısını başlatması kültürel devrimin de başlaması demektir. O zamana kadar sadece az sayıda kişinin yararlanabildiği, parşomen üzerine yazılmış metinler ve yapılmış resimler vardı. Artık bunlar yavaş yavaş herkesin ulaşabileceği metinler haline geliyordu. Bir süre sonra da yazılı ve resimli bildiriler çıktı ve bunlar gazetenin öncüleri oldu.

19. yüzyılda, teknolojik gelişmelerin, kültürel birikimlerin ve değişimlerin, toplum yaşamına getirdiği hız ve devinim, iletişim biçimine ve anlayışına da yeni bir bakış açısı getirdi.

Niepce'in 1826'da başlayan fotoğraf çalışmalarının sonuç vermesi ve Daguerre'nin bunu dünya piyasasına sunması, konu ettiğimiz fotojurnalizmin gelişmesi için bir zemin oluşturmuştur. Fotoğraf artık günlük yaşamın her alanına hizmet eden bir araç haline gelmiştir. Politikada, sanatta, bilimde ve gelişmelerin yaşandığı her ortamda yeni anlayışların ve alanların gelişmesine neden olmuştur.

Bu gelişim, tarihsel süreç içerisinde belirlenmiş olan haber anlayışına da yeni bir bakış açısı getirmiştir. O zamandan beri haber olan her olayın mutlaka inandırıcı bir güçte olması

*Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü

gerekmekteydi. Yazılı yolla haber ulaştırma devrinde okuyucu dedikodularını okur, olayın diğer cephesini de araştırırdı. Bu araştırma okuyucuya olayın doğruluğunu kanıtlar ve yazıya inandırıcı güç eklerdi. Bu noktadan sonra gerçeğin fotoğraflarla desteklenmesi ve kamuoyunu bilgilendirme yeni bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

Basında görsel malzemeyi 18. yüzyıl basınında görmek mümkündür. O dönemin pek çok önemli olayları ressam tarafından tasvir ediliyordu. Fotoğrafın yaygınlaşmasından önce insanlar gidemedikleri yerleri göremedikleri olayları öğrenmek ve anlamak için resimlerden faydalanıyorlardı. Dönemin gazetelerinde, daha önce olmuş bir olayı anlatan tasvirlerle yer verilirdi. Bir olay olduğunda ressam, o bölgeye gidiyor ve olaylarla ilgili taslak hazırlıyordu.

30 mayıs 1841'de Kraliçe Victoria'ya yapılan suikastın kara kalemle yapılmış resmi, basın tarihinin ilk resimli haber örneğidir. Resim, 1842'de "The illustrated London News" gazetesinin dördüncü sayısında basılmıştır.

19. yüzyılın son dönemlerinde teknolojik gelişmeler fotojurnalizmi destekleyen atılımlar olmuştur. Klişe tekniği fotoğrafta kullanılabilir şekilde erişince, çizim yöntemi yerini derhal fotoğrafa bırakmıştır. Böylece fotoğraf, halk kitleleri için desen gerçeğliğinden çok daha gerçek duruma gelmiştir. 21 Ocak 1897'de New York Tribüne günlük gazetesinde ilk kez klişe yöntem ile basılmış bir fotoğraf yayınlamıştır. Klişe yöntemi gazetelerde sanıldığı gibi hızla yayılmamıştır. Yayıncılar okuyucularının, klişeyi el sanatının yerine geçen ucuz bir yöntem olarak kabul edeceklerini düşünmüşlerdi.

Fotoğrafın gazetelerde yazılı haberleri desteklemek için kullanımının ortaya çıkması; bilimde, sanatta, politikada ve değişimin yaşandığı her ortamda yeni anlayışların ve alanların da gelişmesi demektir. Fakat fotoğrafın basında en önemli işlevi; toplumların dış dünya ve birbirleriyle olan ilişkilerine anlam ve süreklilik kazandırmış olmasıdır. İlerlemek ve gelişmek adına yaşanması zorunlu olan sosyal ve kültürel değişim süreci, ekonomik dengelerin bozulması ve toplumsal sınıfların oluşmasını ve aradaki dengesizliğin bireylere yansımalarını o dönem fotoğrafçıların çalışmalarıyla görmek mümkündür. Örneğin Lewis Wickes Hine, çağın sosyal problemlerini yaşayan insanları ve özellikle çocukları kamerasıyla belgelemiş ve çocukların sağlıklı ortamlarda çalışmalarına yardımcı olacak yasaların yenileştirilmesini sağlamıştır.

Görsel ve yazılı iletişim medyalarının bir araya getirilmesi olarak tanımladığımız fotojurnalizm için önemli olan, okuyucuya doğru cevaplar sunabilmektir. Amacı, farklı görsel ve sözlü içerikleriiletici bir sonucu, bir birlik halinde sunmaktır. Sayfada bu içeriklerin birleştirilmesi halinde olay okuyucu gözünde bir anlam kazanır ve bir bütünlük sağlanır. Ancak bu basılı sayfada değil okuyucunun beyninde olur.

1930 ve 1960 arasında toplumun en önemli kitle iletişim aracı olan Basın Fotoğrafçılığı, artık günümüzün teknolojik ürünleri arasında eski önemini ve güncelliğini yitirse de, basında çeşitli şekilde hala geçerliliğini korumaktadır.

KAYNAKÇA

- ERTAN, Güler, **Çağdaş Fotografi Sanatı**, Sayın Matbaa, İstanbul, 1977.
- GÜLER, Ara . "Fotojurnalizm", **Yeni Fotoğraf Dergisi**, 1978.
- OKTAY, Feyza, **Başlangıcından 1940'a Kadar Fotojurnalizm** (Yayınlanmamış Lisans Tezi), DEÜ, İzmir, 1993.
- THEIM, Gunther, **Türkiye'de ve Almanya'da Ağaçbaskı Sanatı**. Hacettepe Yayınları, Ankara.